

Przed pogrzebem Marsz. Piłsudskiego

Hold w Katedrze

Wczoraj do Katedry ul. Świętojańskiej przez cały dzień ciągnęły tłumy delegacji szkół i organizacji społecznych, by złożyć hold zwłokom Marszałka. Do godz. 8-ej rano przed trumną Marszałka przesunęło się około 30.000 osób, a w ciągu dnia — około 100.000. Z godziny na godzinę rosły tłumy, czekając cierpliwie na swą kolejkę. W ciągu dnia wczorajszego przybyło do Warszawy ponad 200.000 osób z całego kraju. Na kolejach frekwencja wzrosła o 100 proc. Wszystkie pociągi przychodziły przepelnione delegacjami z poszczególnych miejscowości.

Delegacje zagraniczne

Wczoraj przybyły również do Warszawy delegacje rządów zagranicznych. Wczorajem przybyli z Paryża marszałek Francji, Pétain wraz z towarzyszącymi mu wyższymi generałami, wieczorem przyjechał min. Laval z szefem swego gabinetu, p. Rochat oraz 20 dziennikarzy francuskimi. Obie delegacje zajęły apartamenty hotelu Europejskiego. Popołudniem przybyły delegacje Czechosłowacji, Estonii i Finlandii.

Delegacja Rzeszy niemieckiej z premierem pruskim i ministrem lotnictwa, gen. Goeringem, przybędzie do Warszawy w piątek rano.

Kompanja piechoty rumuńskiej

Delegacja Rumunii przybyła późnym wieczorem. W skład tej delegacji wchodzi kompanja reprezentacyjna 16 p. piechoty rumuńskiej im. Marsz. Piłsudskiego. Kompanja ta przybyła do Warszawy ze swym sztandarem i z dowódcą pułku Kintzlem i 5 oficerami. Kompanja rumuńska weźmie udział w konduku żałobnym oraz w defiladzie bezpośrednio za 1 p. szwoleżerów im. Marsz. Piłsudskiego w paradnych mundurach.

Dzisiejsze uroczystości

Dzisiejsze uroczystości żałobne rozpoczną się nabożeństwem żałobnym o godz. 10 rano w Katedrze św. Jana. Pontyfikalną mszę św. celebrować będzie ks. kard. Kakowski w otoczeniu duchowieństwa stołecznego. W nabożeństwie weźmie udział rodzina, p. Prezydent, przedstawiciele innych państw, dyplomacja, Sejm i Senat, wojsko wojsko i przedstawiciele organizacji społecznych.

Około godz. 11.30 zakończą się egzekwie żałobne u trumny, po czym rozpocznie się pochód żałobny na pole Mokotowskie.

Przed nabożeństwem w Katedrze o godz. 8-ej we wszystkich kościołach i świątyniach innych wyznań odbędą się nabożeństwa żałobne.

Na barkach oficerów

Jak się dowiadujemy, zwłoki Marszałka nie będą przewożone na lawecie, lecz poniosą je na swych barkach oficerowie. W tym celu prof. Jastrzębowski zaprojektował wielką lektykę, długości 5 metrów i 2,5 szerokości. Wewnątrz lektyki umieszczone będzie wzniesienie, pokryte szkarłatem. Na tem wzniesieniu stanie srebrna trumna ze zwłokami Marszałka. Lektykę poniosą 20 wyższych

oficerów wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki, którzy będą się co pewien czas zmieniać.

Ponieważ trasa konduktu od Katedry do pola Mokotowskiego wynosi około 6 kilometrów, przypuszczać należy, że na pole Mokotowskie kondukt nie zdąży przedzej jak na godz. 3-cią.

W pochodzie osobną grupę stanowić będą kawalerowie orderu „Virtuti Militari“, tuż za Sejmem i Senatem, a przed delegacjami wojska i korpusu oficerskiego.

W konduku wezmą udział wszystkie sztandary pułkowe.

Ostatnia defilada

Kondukt żałobny przejdzie ul. Świętojańską, Krak. Przedmieściem, Nowym Światem, Al. Ujazdowskimi i ul. 6-go Sierpnia. Na polu mokotowskim przyjmie Marszałek ostatnią rewję, która potrwa do godz. 16-ej, gdyż w tym czasie zapowiadany jest odjazd pociągu z bocznicy, zmontowanej na polu mokotowskim. Defiladę wojskową na polu mokotowskim poprowadzi inspektor armji generał dyw. Gustaw Orlicz-Breszler. Defiladą kawalerji dowodzić będzie generał brygady Wieniawa-Długosowski.

W ciągu dnia wczorajszego Zarząd Miejski w porozumieniu z władzami wojskowymi przeprowadził na polu mokotowskim wszystkie konieczne adaptacje techniczne; terenowe, budowlane i dekoracyjne do dzisiejszej rewji. Wzdłuż trasy prowadzącej od ul. Topolowej do podum, na którym stanie trumna, ustawiono kilkaset masztów, udekorowanych żałobnymi flagami.

Nieustalony szczegół

Dotąd nieustalono, w jaki sposób zwłoki Marszałka będą przewożone pociągami do Krakowa. Wysłano m. in. projekt, by trumna ze zwłokami spoczęła na lawecie ciężkiego działu, przy czym laweta stałaby na otwartej platformie kolejowej, obitej czarnym sukniem. Ze względu na możliwość deszczu, przypuszczać należy, że zwłoki Marszałka zostaną przewożone w wagonie zamkniętym.

Dziś czarne flagi

Do wczoraj na mieście przeważały często okryte krepą flagi narodowe, zwisające z połowy masztu. Wczoraj Zarząd Miejski wezwał właścicieli domów, kierowników instytucji oraz mieszkańców Warszawy o wywieszenie w piątek i w sobotę, t. j. w dniach pogrzebu Marszałka Piłsudskiego, czarnych chorągwi na znak żałoby.

Jak donoszą z Krakowa, również cały Kraków w dniu pogrzebu będzie udekorowany wyłącznie czarnymi chorągwi.

Praca w urzędach będzie zawieszona

We wszystkich urzędach i instytucjach państwowych, sądownictwie oraz w urzędach i instytucjach samorządowych w Warszawie praca w piątek będzie zawieszona. We wszystkich urzędach i instytucjach państwowych, sądownictwie oraz w urzędach samorządowych w Krakowie praca będzie zawieszona w sobotę. W Warszawie w szkołach nie odbędą się zajęcia w piątek, w Krakowie w sobotę.

Odpowiedź p. Prezydenta R. P. na depeszę Ojca św.

MIASTO WATYKAŃSKIE, 16. 5. (KAP.). W odpowiedzi na depeszę kondolencyjną nadesłaną przez Ojca św. spowodu śmierci s. p. Marszałka Piłsudskiego p. Prezydent R. P. prof. Mościcki przesłał do Watykanu telegram treści następującej:

„Dziękuję Waszej Świętobli-

Nabożeństwo żałobne w Watykanie za duszę s. p. marszałka Piłsudskiego

MIASTO WATYKAŃSKIE, 16. 5. (KAP.). Z inicjatywy ambasady polskiej przy Stolicy Apostolskiej za pełnem życzełością zezwoleniem Ojca św. w sobotę 18-go b. m. o godzinie 10 m. 30 w kościele św. Marty w Mieście Watykańskim odprawione zostanie uroczyste nabożeństwo żałobne za spójność duszy s. p. Marszałka Piłsudskiego. Pontyfika-

cją Mszę św. celebrować będzie J. E. ks. biskup Jędrzejowski, abso-

Należy zaznaczyć, że jest to pierwszy wypadek odprawienia nabożeństwa żałobnego w kościele św. Marty, który jest kościołem parafialnym Miasta Watykańskiego.

Odezwa ks. Prymasa Hłonda

Ks. Kardynał Prymas Hłond wydał zarządzenie następującej treści:

„W przyszłą sobotę złożone zostaną w grobach królewskich na Wawelu zwłoki Marszałka Piłsudskiego, który poza wielu innymi zasługami zapisał się w dziejach wskrzeszonej Polski jako pogromca zbrojnego bolszewizmu, który chciał podbić Polskę i wcielił ją w wszechświatową republikę sowiecką. Zwycięstwem z dnia 15 i 16 sierpnia 1920 roku stanął Marszałek Piłsudski w szeregu dziejowych obrońców wiary. Pod jego dowództwem zwycięski czyn bohaterstwa armji polskiej, zwany „Cudem nad Wisłą“ osiągnął znaczenie Lepanta i Wiednia. Za to należy się Józefowi Piłsudskiemu wieczna wdzięczność nie tylko obywateli polskich, lecz całego chrześcijaństwa.

Zarządzałem przeto, żeby w przyszłą sobotę, w którą trumna marszałkowska spocznie obok szczątków królewskich zwycięzcy spod Wiednia, w kościołach parafialnych obu archidiecezji odbyło się nabożeństwo żałobne za duszę zmarłego Wodza. Godzinę Mszy Świętej żałobnej (bez mów pogrzebowych) wyznacza księża proboszczowie w porozumieniu z władzami i ze szkołami, aby im umożliwić udział w modlitwach o wieczny spoczynek duszy Marszałka. W Gnieźnie i w Poznaniu główne nabożeństwa odbędą się w archikatedrach.

W tęże sobotę o godz. 8 wieczorem dzwony kościelne odezwą się ku żałobnej pamięci pierwszego Marszałka Polski.

† August Kardynał Hłond Prymas Polski Poznań, 15 maja.

Pół miliona złotych

na bibliotekę im. Piłsudskiego w Łodzi

ŁÓDŹ, 16. 5. (PAT.). Zarząd Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim na zwołanem w dniu 16 b. m. nadzwyczajnem posiedzeniu jednogłośnie uchwalił zadeklarować zł. pół miliona na budowę w Łodzi gmachu biblioteki publicznej im. Józefa Piłsudskiego, zaapelować do najszerzych sfer przemysłowych i handlowych Łodzi, aby przyłączyły się do zadeklarowanej akcji i przyczynili się w ten sposób do powstania tej instytucji.

Zawieszenie pracy w fabrykach

W związku z dzisiejszymi uroczystościami pogrzebowymi Centralny Związek Przemysłu Polskiego wydał następującą instrukcję do zakładów przemysłowych.

W Warszawie: W dniu pogrzebu, w piątek, zawiesić pracę w fabrykach i biurach od samego

rana aż do ukończenia uroczystości pogrzebowych.

Na prowincji: w tym samym dniu zarządzić całonoczną przerwę w pracy od godziny 11-ej do 12-ej, w trakcie której powinno być w ciągu 5-ciu minut zachowane milczenie, poprzedzone dźwiękiem syren fabrycznych.

Pochód żałobny na Wawel

Wytyczne programu uroczystości

KRAKÓW, 16. 5. (PAT.). Wydaną został następujący oficjalny komunikat, zawierający wytyczne programu uroczystości żałobnych w Krakowie:

W godzinach nocnych i porannych w sobotę 18 maja przyjeżdżają do Krakowa pociągi z p. Prezydentem Rzeczypospolitej, Rządem i przedstawicielami państw obcych. Przyjazd pociągu ze zwłokami nastąpi około godz. 7 rano. Początek uroczystości rozpocznie się o godz. 8 rano. Na terenie dworca głównego zbierają się: p. Prezydent Rzplitej, rodzina Marszałka, Generalny Inspektor Sił Zbrojnych, Rząd, szefowie państw zagranicznych, marszałkowie Sejmu i Senatu, generalnie państw Najwyższej Izby Kontroli Państwa i Najwyższego Trybunału Administracyjnego, Sąd Najwyższy i Korpus Dyplomatyczny.

Trumna ze zwłokami wyniesiona będzie przez jedno z wyjść z dworca Głównego, najprawdopodobniej koło Poczt i zostanie złożona na lawecie, którą przygotuje komenda miasta. Przed dworcem kolejowym ustawia się: batalion wojskowy honorowy, duchowieństwo, delegacje Sejmu i Senatu, delegacji Uniwersytetów, Akademii Umiejętności, Akade-

mji Literatury, sądownictwa w togach, oficerów, członków Sejmu i Senatu, szefowie drugiej instancji, rada miejska i delegacja Polaków z zagranicy.

Trasa pochodu na Wawel jest następująca: ul. Basztowa — wzdłuż plant, pl. Szczepański, dookoła rynku głównego przed kościołem Panny Marii i odwłachem, ul. Wiślaną, Straszewskiego do podwórza Wawelu i pomnika Kościuszki. Gdy pochód znajdzie się w rynku, odegrane będą hejnały z wiewiór marjackich.

U stóp Wawelu od strony wejścia, gdzie jest pomnik Kościuszki, zdetupa będzie trumna ze zwłokami z lawety i poniesiona na ramionach oficerów do katedry.

Wzdłuż całej trasy szpaler będzie tworzyło wojsko. Dla ludności zorganizowanej (organizacje społeczne i częściowo młodzież), będą wyznaczone lewe chodniki wzdłuż trasy pochodu, a w szczególności wzdłuż plant, dla publiczności zaś niezorganizowanej — chodniki prawe po szpalerach wojska.

Dla młodzieży, jako specjalne punkty, wyznacza się plac Matejki, część placu Szczepańskiego, miejsce na rynku, na podwórzu Wawelu — w okolicy ustawionych tam armat, oraz niektóre odcinki

lewych chodników wzdłuż trasy.

Od podwórza Wawelu do stóp pomnika Kościuszki ustawiony będzie szpaler chłopów w strojach ludowych, a część ich ustawi się również koło pomnika Kościuszki. W tem miejscu nie będzie wogóle szpalera wojska. Reszta ludności wiejskiej zgrupuje się u podnóża Wawelu na ulicach Powiśle i Podzamcze. W katedrze katefalk ze zwłokami ustawiony będzie przed św. Stanisławem.

Do katedry wejdą tylko najwyższe osobistości, a to rodzina, p. Prezydent R. P., szefowie państw, pan premier, marszałkowie Sejmu i Senatu, Generalny Inspektor Armji, Rząd, generalnie państwa, prezesi Najwyższej Izby Kontroli, p. Najwyższego Trybunału Adm., Sąd Najwyższy, Korpus dyplomatyczny i część duchowieństwa.

Po wejściu dostojników do katedry delegacje oficerskie wstrzymują pochód aż do ukończenia Mszy św. przy zwłokach.

Na dziedzińcu Wawelskim ustawia się batalion honorowy oraz pocztę sztandarową wojskową Związku Legionistów, jakoteż znajdujące się na Wawelu dzieci, pozatem nikt więcej.

Po ukończeniu nabożeństwa w katedrze, co będzie uważane za oficjalne ukończenie uroczystości żałobnych, udadzą się dostojnicy obecni w katedrze do apartamentów zamkowych, celem złożenia kondolencji w imieniu swoich rządów p. Prezydentowi R. P. Od tej chwili rozpocznie się przed ustawioną na katefalku trumną przemarsz organizacji społecznych celem złożenia holdu p. Marszałkowi z tem, że poszczególne

grupy, idące czwórkami, bez jakiegokolwiek zatrzymania się odpłyną bramą południową katedry ku Stradomowi.

Szpaler wzdłuż trasy stoja tak długo, aż organizacje po złożeniu holdu w katedrze odejdą z Wawelu. Szpaler przy samym Wawelu zostanie jeszcze dłużej aż do ukończenia składania holdu zwłokom przez niezorganizowaną publiczność. Publiczność ta będzie wpuszczana grupami po 100 — 200 osób do katedry po ustawieniu się w czwórki. O godzinie 18 katedra zostanie zamknięta, a o godz. 19 nastąpią egzekwie, po czym przeniesienie zwłok do krypty przy udziale tylko najszybszej liczby osób, to jest rodziny, p. Prezydenta R. P. i Rządu. Wtedy oddany zostanie przez artylerię 101 strzałów armatnich i zadzwienia wszystkie dzwony w mieście. W tym momencie winien zamrzeć ruch. Wszyscy stała z odkrytymi głowami, gwizdanie syren opada. Na końcu odegranie hymnu państwowego, lub pierwszej brzołady.

KRAKÓW, 16. 5. (PAT.). Kraków czyni gorączkowe przygotowania do sobotnich uroczystości pogrzebowych. Miasto udekorowane zostanie wyłącznie flagami czarnymi, jedynie na gmachach rządowych powiewać będą flagi państwowe, opuszczone do połowy masztu i okryte krepą. Dziś rozpoczął się masowy zjazd uczestników uroczystości pogrzebowych. Wszystkie pociągi zarówno zwyczajne, jak nadzwyczajne przyjeżdżają przepelnione. Sprawno działający komitet kwaterekowy zapewnia należyte pomieszczenie uczestnikom.

Ponad 200 tys. osób przyjeżdża do Krakowa

KRAKÓW, 15. 5. (PAT.). Zarząd Miejski w związku z uroczystościami pogrzebowymi zarządził, by otwarte były przez całą noc z piątku na sobotę i z soboty na niedzielę (z 17 na 18 i z 18 na 19 b. m.) wszystkie restauracje, kawiarnie, cukiernie i lokale z artykułami spożywczymi. Jednocześnie zostały wydane zarządzenia w sprawie cen artykułów spożywczych, jak i cen w hotelach i pensjonatach. Wszelkie przekroczenia cen normalnych będą surowo i bezwzględnie karane.

KRAKÓW, 15. 5. (PAT.). Do akcji kwaterunkowej komitetu uroczystości pogrzebowych w Krakowie napływają masowe zgłoszenia z całej Rzplitej i zagranicy. Dotychczas wpłynęło zgłoszenia 10.000 Polaków z zagranicy, 20.000 ze Śląska, 1.000 z Łodzi, 1.000 z Poznania i t. d.

Ogółem zgłoszenia w południe dnia dzisiejszego z dalszych stron Polski i zagranicy wynosiły ponad 50.000 osób. Przewidywany jest udział co najmniej 200.000 przyjezdnych.

Wyżywianie gości

KRAKÓW, 16. 5. (PAT.). Sekcja wyżywienia komitetu obywateli-

skiego uroczystości pogrzebowych zakończyła swe przygotowania. Uruchomionych zostanie na placach krakowskich poza śródmieściem 10 wielkich punktów żywnościowych przy pomocy kilkudziesięciu kuchni polowych. Przy ul. Potockiego w cechu rzeźników i masarzy uruchomiony zostanie wielki punkt żywnościowy, który wyżywi 10 tys. osób, po ustalonej cenie 50 gr. za porcję ciepłej strawy z chlebem. Również przez dwie doby od piątku wieczór otwarte będą wszystkie sklepy żywnościowe bez przerwy. Sekcja ustaliła ceny dla uniknięcia jakichkolwiek nadużyć w pobieraniu wyższych cen.

Z Wilna i z ziemi wileńskiej udaje się do Warszawy i do Krakowa na uroczystości pogrzebowe delegacja, licząca 150 osób. Jednocześnie z oficjalną delegacją wyjeżdża z Wilna reprezentacja pierwszej dywizji legionów. Delegacja ziemi wileńskiej zawiezie do Krakowa urnę z ziemią z drogiego sercu Marszałka miejsce

Ograniczona ilość miejsc Na polu Mokotowskim

Olbrzymie rozmiary wczorajszego konduktu żałobnego wskazują, że niema takich trybun w Warszawie, któreby mogły pomieścić choćby tylko wszystkie delegacje.

Ilość kart wstępu na trybuny na polu Mokotowskim będzie udzielana przeważnie tylko najwybitniejszym delegacjom. Organizacje społeczne w zwartych szeregach zajmą miejsce na polu Mokotowskim na przestrzeni po stronie przeciwnej od trybun, t. j. od ulicy Rakowieckiej. Środkową trybunę z miejscem p. Prezydenta R. P. zajmie rząd, pp. marszałkowie Senatu i Sejmu, prezes Najwyższej Izby Kontroli, prezesi najwyższych instancji sądowych. Z lewej strony trybuny rządowej zasiadają nadzwyczajne delegacje państw obcych oraz miejscowy korpus dyplomatyczny.

Po obu stronach łoży Prezydenta R. P. zasiadzie duchowieństwo: z jednej strony katolickie, z drugiej zaś innych wyznań, przedstawiciele Akademii Literatury, Akademii Umiejętności i senaty akademickie.

Jedną trybuną będzie zajęta przez Senat, Sejm, przedstawicieli władz państwowych i samo-

ządowych. Jedną będzie zarezerwowana dla stowarzyszeń niepodległościowych z weteranami 1863 roku na czele i rodzin wojskowych. Jedną trybuną wreszcie przeznaczona będzie dla delegacji stowarzyszeń i związków organizacji społecznych.

Wejście na pole Mokotowskie będzie za kartkami wstępu, które posiadać muszą wszyscy w jakiegokolwiek grupie konduktu będącymi znajdującymi. Zgłoszenia o miejsca na trybunie, które naturalnie w niedostatecznym tylko zakresie mogły być uwzględniane, należy kierować ze strony organizacji i instytucji społecznych do komisarjatu rządu m. st. Warszawy (nr. telefonu 679 - 51 i 657 - 01).

Przygotowania na polu Mokotowskim

Od środy rano wre ożywiony ruch na polu Mokotowskim, przy ul. Wawelskiej i Topolowej. W związku z mającym przebieść kondukt żałobny ze zwłokami Marszałka Piłsudskiego przeprowadzany jest pośpieszny remont ulic. Przedewszystkiem nowy bruk otrzymuje główny wjazd z ul. Topolowej na lotnisko najprost siedlisko Aeroklubu. Jednocześnie bocznicą kolejową, dochodzącą do lotniska poprzez al. Grójecką i ul. Wawelską, została przedłużona w ten sposób, że szyny doprowadzono aż do samej trybuny, używanej w czasie rewji wojskowych dla przyjmującego defilady.

Ustalono, że trumna będzie wniesiona głównym wejściem na specjalnych noszach, tych samych, na których przeniosą zwłoki z Belwederu do Katedry. Po przeniesieniu trumny drogą wysypaną piaskiem i zie-

wyższych wojskowych na specjalny nasyp ziemny, jaki będzie zrobiony w tem miejscu, gdzie Marszałek Piłsudski przyjmował zazwyczaj defiladę. Nasyp będzie wysoki w najwyższym punkcie na 1 m. 50 cm., a następnie na długości 16 lub nawet 19 metrów, będzie się łagodnie obniżał do poziomu pola Mokotowskiego. Ponieważ zwycięże wojskowe wymagają, ażeby nikt nie stał z lewej strony przyjmującego defiladę, krzesła dla pańi marszałkowej i osób z jej otoczenia będą ustawione z prawej strony trumny. Na nasypie stanie laweta, na której trumna będzie leżała w czasie defilady, i z której następnie po skończonej defiladzie zostanie przeniesiona na drugą lawetę, znajdującą się na podstawowej obok platformie wagonu. Wzrost, zwłoki zostaną wniesione przez

Od Administracji
Celem uniknięcia pomyłek w wysyłce naszego pisma, prosimy Szan. Prenumeratorów o dokładne i wyraźne podawanie adresów